

Sådan tager du bedst hånd om kalvenes velfærd

SIDE 2

Syge kalve kan måske klares med en Panodil

SIDE 3

Forskning skal afsløre effekten af løbesår hos malkekøer

SIDE 4

Fødevarestyrelsen vil følge op på branchens tiltag, der skal sikre, at kalvene passes bedst muligt.

Skuffende resultat af kontrol med kalvenes velfærd

Mere end hver tredje kvæglandmand måtte indkassere sanktioner for ikke at overholde krav til kalvenes velfærd ved Fødevarestyrelsens seneste kontrolkampagne. De fleste, fordi kalvene ikke fik stimuleret deres sutteadfærd.

204 kvægbesætninger fordelt over hele landet fik i første kvartal i år besøg af Fødevarestyrelsens kontrollører. Målet med besøgene var at kontrollere, at kravene til kalvenes fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov bliver overholdt. Og resultatet af kampagnen er skuffende: 71 af de 204 besætninger overholdt ikke kravene. Resultatet ærg- rer L&F Kvægs formand Christian Lund:

"Det er utroligt vigtigt, at vi er omhyggelige med at overholde velfærdskrav – både af hensyn til dyrene og erhvervets omdømme. Derfor kan jeg kun opfordre til, at alle sørger for at få tingene i orden. Fra L&F's side vil vi gøre, hvad vi kan for at informere mælkeprodu- centerne om praktiske løsninger, så ingen er i tvivl om, hvad der skal til," lyder det fra Christian Lund. Kontrol- len omfattede både malkekvægsbesætninger, slagte- kalvebesætninger og kviehoteller.

Disse krav blev overtrådt

Den hyppigste overtrædelse, som Fødevarestyrelsen konstaterede, var manglende opfyldelse af suttebe- hov samt antallet af sutter. Reglen foreskriver én sut pr. kalv. Det er begge nyere krav, der trådte i kraft 1. juli 2016.

Derudover blev der fundet kalve over otte uger, der blev opstaldet i enkeltbokse, og kalve der ikke kunne se og røre andre kalve. Der var også enkelte besætninger, hvor der ved kontrollen blev fundet utilstrækkelig tildeling af frisk vand til kalve over to uger, manglende opfyldelse af mindstemål ved enkeltbokse samt manglende areal ved flokopstal- ding, brug af sonde ved råmælkstildeling og mang- fuld eller dårlig hygiejne ved kalvene og deres skåle.

Får opfølgende besøg

Langt de fleste konstaterede overtrædelser førte kun til indskærpelse af reglerne. En enkelt besætning blev dog politianmeldt for at have kalve under seks måne- der stående permanent opbundet og for utilstrække- lig tildeling af strøelse ved kalvene under to uger.

Fødevarestyrelsen har lavet opfølgende kontrol- besøg hos de landmænd, som fik indskærpelser, og i de fleste tilfælde var der rettet op på forholdene.

Sådan er reglerne

Reglerne for pasning af kalve under seks måneder foreskriver bl.a., at alle kalve skal fodres mindst to gange dagligt, at deres suttebehov skal dækkes i for- bindelse med mælkeoptagelse, og at sondefodring er forbudt som primær metode til råmælkstildeling.

Kalvene skal kunne se og røre hinanden, og kal- ve over otte uger må ikke holdes i enkeltbokse. Der skal desuden være tilstrækkelig plads til, at kalvene kan udføre hudpleje, dog er kravet til stationær eller roterende børste udsat til 1. juli 2022 for bedrifter, der er etableret før 1. juli 2010.

Sådan tager du bedst hånd om kalvenes velfærd – og overholder kravene

Kalvepasningen skal op i gear. Det viser Fødevarestyrelsens kontrollkampagne fra foråret med alt for mange overtrædelser. De fleste krav til kalvenes velfærd kan dog overholdes ved billige og simple løsninger.

Fødevarestyrelsens kontrollkampagne i kvægbesætninger dette forår afslørede, at kravene til kalvenes pasning og opstaldning i mange tilfælde desværre ikke blev overholdt. I 71 ud af 204 besætninger var der problemer, og der blev i alt givet 112 sanktioner. En del af besætningerne overtrådte altså ikke bare et men flere krav. Langt de fleste forseelser kan imidlertid undgås ved ret simple løsninger eller lidt bedre management.

Kalvenes suttebehov

Siden 1. juli 2016 har der været krav om, at mælkefodrede kalve skal have deres suttebehov opfyldt. Og især her viste kampagnen mange overtrædelser – der blev givet 65 indskærper. Kravet kan dog ret nemt overholdes. Der kan bruges pattespand eller pattebar ved udfodring af mælk. Eller man kan opsætte en sut pr. kalv i umiddelbar nærhed af mælk, tildelt i skål, spand eller kar – alternativt kan man tilbyde en løstlig-

gende flydende sut pr. kalv. Kalven skal have adgang til sutten i mindst 20 minutter efter mælkefodringen. Flere udenlandske undersøgelser har vist, at det gavner kalvene at få deres suttebehov opfyldt. Det sænker deres stressniveau og øger deres velfærd.

Se-og-røre kravet

Kalve skal altid kunne se og røre andre kalve. Det krav var ikke opfyldt i 21 tilfælde. Det har ellers været gældende i mange år og bliver ofte overholdt ved at skære hul i adskillelserne mellem kalvebokse eller i kalvehytternes sider, så nabokalve kan se og røre hinanden. Men der kan stadig være usikkerhed om hullernes størrelse og placering, og da reglen samtidig er belagt med krydsoverensstemmelse, kan en overtrædelse blive dyr. En bedre løsning kan være at opstalde kalvene parvist i stedet for i enkeltbokse. Flere undersøgelser har vist, at kalve, der er opstaldet

parvist, vokser bedre, har mindre nedgang i foderoptagelse ved fravæning, og at de brøler mindre i fravænningsperioden. Samtidig kan der etableres bedre smittebeskyttelse mellem parrene, end hvis der er lavet huller mellem enkeltbokse i en hel kalverække. Vær dog opmærksom på, at arealkravet stiger, hvis enkeltbokse slås sammen to og to, da kalvene så anses for at gå i flok.

Arealkrav

I en del af de besøgte besætninger var der kalve, som havde for lidt plads. Reglerne her er, at enkeltbokse for kalve under 60 kg mindst skal være 100 cm brede og 120 cm lange. For kalve over 60 kg skal de være 100 cm brede og 140 cm lange. Kalve over otte uger skal gå i flok, og der skal være mindst 1,5 m² pr. kalv for kalve op til 150 kg. Syge kalve over otte uger kan dog isoleres i enkeltbokse, men husk en attest fra dyrlægen.

Vand og råmælk

De færreste kvægbrugere er i tvivl om, at kalvene skal have råmælk indenfor seks timer efter fødslen. Men vær opmærksom på, at det ikke er tilladt rutinemæssigt at give råmælken med sonde. Sondedodring må kun bruges til syge kalve. Husk også, at kalve over to uger altid skal have adgang til frisk drikkevand.

/ PETER RAUNDAL, SEGES

FAKTA

DET SKAL DU HUSKE

- Råmælk indenfor seks timer efter fødslen
- Sondedodring må kun bruges til syge kalve
- Suttebehovet skal dækkes. Brug pattespand ved udfodring af mælk eller en sut pr. kalv i mindst 20 minutter efter mælkefodringen
- Kalve over to uger skal altid have adgang til frisk drikkevand
- Kalve skal altid kunne se og røre andre kalve
- Enkeltbokse skal være mindst 100 cm brede og 120 cm lange for kalve under 60 kg og 140 cm for kalve over 60 kg
- Ved flokopstaldning skal der være 1,5 m²/kalv for kalve under 150 kg
- Passende rengøring og desinfektion af stald og nærmiljø

Foreløbigt resultat:

Shredlage og snitlængde i majs har ingen effekt

Hverken foderoptagelse eller mælkeydelse bliver tilsyneladende påvirket af Shredlage eller snitlængde.

I to nyligt afsluttede fodringsforsøg med majsensilage fra 2017 tyder den foreløbige opgørelse af data på, at Shredlage og forskellig snitlængde hverken påvirker foderoptagelse eller mælkeydelse i mærkbar grad.

Der blev ellers gået til yderligheder i forsøget på Kvægbrugets Forsøgscenter i Foulum, da majs blev høstet med Shredlage kernekusere og snittet på 9, 18 og hele 26,5 mm midt i oktober 2017.

Majs blev i fodringsforsøget sammenlignet med majsensilage høstet med almindelig kerne-

knuser og snittet på kun 4 mm, samt 9 og 18 mm. Derudover indgik majsensilage med hele 55 pct. af tørstof i den totale TMR-1. Tørstofprocenten i majsensilagerne var ca. 32 pct.

Understøtter udenlandske forsøg

Vi havde altså et godt grundlag for at kunne afdekke, om foderoptagelse, mælkeydelse og stivelsesfordøjelighed lader sig påvirke af mere fysisk struktur og øget kernekusningsgrad i majsensilagen, som Shredlage-konceptet foreskriver. Til trods for de relativt yderligtgående behandlinger i disse forsøg tyder den foreløbige opgørelse på, at der ikke er nogen klar forskel mellem de forskellige behandlinger. I tyske og amerikanske forsøg har det heller ikke været muligt at dokumentere nogen

skelsættende fordele ved Shredlage frem for almindelig majsensilage.

Som nævnt bygger dette udelukkende på en foreløbig opgørelse af data. På Fodringsdagen 11. september vil de færdige resultater af forskellige snitlængder og kernekusereffekt på bl.a. foderoptagelse, mælkeydelse og -sammensætning, samt stivelsesfordøjelighed og visse gødningsparametre blive præsenteret. På Fodringsdagen vil vi også komme ind på, hvornår det kan være relevant med fremstilling af Shredlage majs.

Fodringsdagen er for alle med en særlig interesse i fodring af kvæg. Programmet ses på bagsiden af dette KvægNyt. Seneste tilmelding er 31. august på www.tilmeld.dk/fodringsdagkvæg2018.

/ BETINA AMDISEN RØJEN, SEGES

Syge kalve kan måske klares med en Panodil

Hvis den syge kalv opdages, før den bliver alt for sløj, kan den måske kureres med et Panodil-lignende stof, så der kan spares på antibiotikakontoen.

"Stik den en Panodil og se, om det ikke går over."

Sådan skal vi måske blive bedre til at sige om kalvene. For meget tyder på, at hvis vi bliver bedre til at opdage den syge kalv allerede, når ørerne hænger lidt eller øjnene løber, kan kalvene, nøjagtig som vi mennesker, komme ovenpå igen med et mildt præparat, der er det samme, som vi kender fra Panodil.

Dyrlæge Nynne Capien, Københavns Universitet, har tidligere erfaret, at helt op til 75 pct. af kalvene ikke får brug for antibiotika, hvis de behandles tidligt nok med det Panodil-lignende præparat kaldet NSAID (NonSteroidal Anti-Inflammatory Drugs). Hun forklarer, at effekten ses, fordi lungebetændelse hos kalve ofte begynder med en virus og efter nogle dage, hvor luftvejene er blevet svækket,

vil bakterier begynde at bidrage til infektionen. Virus kan ikke behandles med antibiotika, men hvis man hjælper kalven til selv at bekæmpe virusinfektionen, så bakterierne ikke får mulighed for at angribe luftvejene, er det sandsynligt, at antibiotikabehandling slet ikke bliver nødvendig.

Virker det i praksis?

Nynne Capions erfaringer stammer udelukkende fra kalve opstaldet under kontrollerede forhold, og hun mangler dokumentation for, at metoden virker i praksis. Derfor står hun nu i spidsen for en større indsats, hvor metoden skal afprøves på op mod 80-100 kalve i danske slagtekalvebesætninger.

"Hvis vi kan vise, at tidlig diagnostik og behandling med NSAID kan virke ude i en besætning, vil det betyde, at kalvene ikke når at blive lige så syge, og at der ikke skal bruges samme mængder antibiotika. Dermed

vil de fleste kalve kunne opnå komplet restitution," fortæller hun.

Afprøvningen går i gang i løbet af efteråret, og resultaterne forventes klar i efteråret 2019.

/ LONE SYLVEST SØGAARD, SEGES

Læs mere på: landbrugsinfo.dk/merekvaegnyt i artiklen 'Robuste kalve – godt begyndt er halvt fuldt'.

Pas på udvikling af giftig gas i majsensilagen

Risikoen for, at der udvikles farlige gasser, er ekstra stor i ensilage af tørkestresset majshelsæd.

En stor del af den majshelsæd, der høstes i år, vil være tørkestresset. Det betyder, at man skal være ekstra opmærksom på udvikling af den giftige og livsfarlige kvælstofoxid (NO), som kan dannes i de første faser af ensileringen. Gassen dannes ud fra nitrat i plantens stængel. I en tørkeperiode stopper omsætningen af nitrat i planten, så der ophobes større mængder end normalt. Derfor er risikoen for dannelse af den giftige gas særlig stor efter denne sommer. Kvælstofoxid omdannes i lungerne til salpetersyre (HNO₃), der er stærkt ætsende, og kan være dødelig indenfor få minutter. Ring altid 112 ved mistanke om forgiftning.

Hold øje med brune gasdampe

Det er helt naturligt, at der under ensileringsprocesserne sker en udvikling af forskellige gasarter. Typisk udgør kuldioxid (HCO₂) over 80 pct. af den dannede gas. Det er i de første faser af ensileringen, der også kan dannes kvælstofoxid (NO). Når kvælstofoxid kommer i kontakt med luftens ilt, dannes en blanding af kvælstofholdige gasser, der har en karakteristisk brun farve og kan have en lugt af klorin. Det er især indenfor de første 5 dage

efter ensilering, at disse gasser kan dannes, men perioden kan være op til 14 dage især i mere tør ensilage.

Sørg for ventilation og hold børn og dyr væk

Både kvælstofholdige gasser og kuldioxid er tungere end luft og vil typisk langsomt sive ud under plasten og søge ned over lavereliggende områder. Sørg derfor altid for god ventilation ved siloanlægget og undgå at indånde eventuelle brune dampe. En åben port er ikke altid nok til at sikre tilstrækkelig ventilation ved indendørs siloer. Vær opmærksom på at spærre af til lavereliggende staldafsnit, så man ikke risikerer forgiftning af dyrene. Hold børn og dyr væk fra selve siloanlægget.

Undgå halm på ensilagen

Der udvikles kraftig varme, når NO-gassen kommer i kontakt med luftens ilt. Der er derfor stor risiko for selvantændelse, hvis der fx er lagt halm ovenpå ensilagen for at holde plastikken på plads. Læg derfor aldrig halm på ensilagen indenfor de første 14 dage efter ensilering.

/ RUDOLF THØGERSEN, SEGES

Kviehoteller og kvieopdræt skal huske årlige salmonella-blodprøver

Alle kvieejendomme skal udtage blodprøver i forbindelse med salmonellaovervågningen. Kravet gælder også besætninger i niveau 1.

En del af den skærpede kontrol med salmonella-smitte omfatter krav om, at alle kviehoteller og ejendomme med kvieopdræt skal udtage overvågnings-blodprøver 1-2 gange årligt. Frekvensen afgøres af, hvor mange besætninger der modtages dyr fra. Hvis ejendommen kun modtager dyr fra én besætning, skal der udtages 8 blodprøver en gang årligt. Prøverne skal udtages af kvier, der er indsat indenfor de seneste 2 måneder. Hvis der ikke er indsat 8 dyr indenfor de seneste 2 måneder, udtages blodprøverne af tidligere indsatte dyr. Hvis ejendommen modtager dyr fra flere forskellige besætninger, skal der udtages blodprøver 2 gange årligt. Det vil typisk dreje sig om kviehoteller. Der skal tages 8 blodprøver med et interval på mindst 5 måneder og højst 8 måneder. Også i disse besætninger skal prøverne udtages af kvier indsat indenfor de seneste 2 måneder.

/ BETINA TVISTHOLM, SEGES

Forskning skal afsløre effekten af løbesår hos malkekøer

Løbesår forekommer overraskende hyppigt hos danske slagtekøer. Derfor er forskere i gang med at finde ud af, hvad de betyder for koens velfærd og produktion i laktationen.

Forskere i gang

På grund af den overraskende høje forekomst af de mindre alvorlige løbesår, er danske forskere i gang med at undersøge, hvor meget de egentligt påvirker køernes velfærd og produktion. Det foregår ifølge Peter Raundal ved at ved at sammenligne fund af løbesår på slagtede køer med deres slagte-data og produktion forud for slagtingen.

"Vi forventer, at undersøgelsen vil give os helt ny viden om, hvorvidt de mindre løbesår påvirker malkekøerne. Hvis det viser sig, at det har en betydelig negativ påvirkning, vil næste skridt være at finde ud af, hvorfor de opstår, så vi kan sætte målet ind for at reducere forekomsten," forklarer Peter Raundal. Projektet gennemføres af Københavns Universitet i samarbejde med Aarhus Universitet og SEGES.

Læs mere på
landbrugsinfo.dk/merekvaegnyt

/KIRSTEN MARSTAL, SEGES

Løbesår opstår i løbens indvendige væg og findes i varierende grader. Hvorfor de opstår, ved man ikke præcist. Stress spiller muligvis en rolle, da det mindsker det beskyttende slimlag på indersiden af løbevæggen. I de alvorlige tilfælde opstår der et regulært hul igennem løbevæggen med en omfattende bughindebetændelse til følge. I de mindre alvorlige tilfælde varierer skaderne fra små overfladiske sår i løbe-slimhinden til dybere sår med blødning. En dansk undersøgelse fra 2016 viste, at ca. 90 pct. af 776 slagtede malkekøer havde løbesår af den mindre alvorlige slags.

"Omfanget er overraskende og væsentligt større, end det man har fundet i tidligere udenlandske undersøgelser, hvor forekomsten har været på 20-50 pct.," forklarer dyrlæge Peter Raundal, SEGES. Forekomsten af de alvorlige løbesår med hul i løbevæggen er væsentlig mindre. I den danske undersøgelse havde kun én ud af de 776 køer et løbesår, der gik gennem løbevæggen. Udenlandske undersøgelser har vist en forekomst på 1-1,5 pct.

Ny udgave af bogen 'Kvægets fodring'

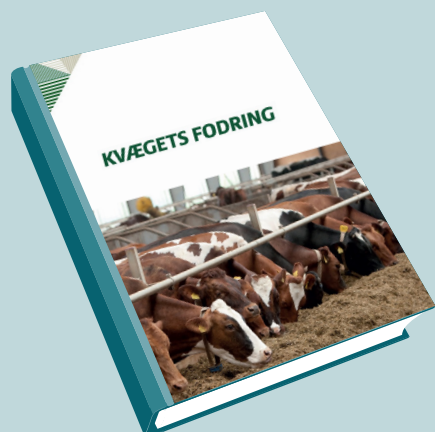
SEGES Forlag har netop relanceret bogen 'Kvægets fodring' i en ny udgave. Bogen samler resultaterne fra de seneste års forskning, forsøg og praktisk arbejde med fodring af kvæg. Man får med andre ord helt opdateret

viden om fodermidler og sammensætning af foderplaner, der opfylder de fysiologiske behov hos både malkekøer, kalve, kvier, slagtekøer og ungtyre – samtidig med, at man bibeholder en fornuftig produktionsøkonomi. Bogen indeholder kapitler om blandt andet:

- Vurdering af fodermidlernes værdi
- En beskrivelse af de enkelte fodermidler og deres egnethed i forskellige sammenhænge
- Fodring af malkekøer, kvier, kalve samt slagtekøer og ungtyre
- Fuldfoedermanagement
- De nyeste resultater inden for produktionsstyring og -kontrol

'Kvægets fodring' koster 279 kr. + moms og kan købes på www.netbutikken.seges.dk

/LISE MAJGAARD MORTENSEN, SEGES

PROGRAM for Fodringsdag 2018

11. september 2018 kl. 9.15-15.30 inviterer SEGES til Fodringsdagen 2018 i MCH Herning Kongrescenter.

Fodringsdagen består af teoretiske indlæg og henvender sig primært til rådgivere, forskere, undervisere og virksomheder i foderbranchen. Kvægbrugere med særlig interesse i fodring er også velkomne.

PROGRAM:

Prediction of milk protein yield using different feed evaluation systems
v/Helene Lapierre, Canada

Effekt af beskyttet metionin og AAT-niveau til Jerseykøer – et DKC-forsøg
v/Nicolaj I. Nielsen, SEGES

Effekt af beskyttet metionin til Holsteinkøer – test hos mælkeproducenter
v/Martin Øvli Kristensen, SEGES

Are we near recommendations for individual amino acids to dairy cows?
v/Helene Lapierre, Canada

Varmebehandlet rapsskrå erstatter sojaskrå i en non-GM-fodring – test hos mælkeproducenter
v/Nicolaj I. Nielsen, SEGES

Hestebønner kan erstatte soja og raps
v/Nikolaj Hansen, Aarhus Universitet

Har fodringsprincippet (TMR vs separat tildeling) betydning for protein-råvarers AAT-værdi?
v/Mogens Larsen, Aarhus Universitet

Udfordringer for nutidens proteinvurderingssystemer
v/Martin Riis Weisbjerg, Aarhus Universitet

Nyt koncept for goldkofodring – test fra praksis
v/Niels Bastian Kristensen, SEGES

Individuel kraftfoderstrategi i AMS – vinder man noget i forhold til TMR?
v/Julie C. S. Henriksen, Aarhus Universitet

Shredlage og snitlængde i majsensilage – gør det nogen forskel for køerne?
v/Betina A. Røjen, SEGES

NIR i praksis – kan NIR på fuldfoedervogn ramme den ønskede foderrest og fungerer NIR på finsnittere?
v/Niels Bastian Kristensen, SEGES

Fodreffektivitet og metan-emission fra Holstein- og Jerseykøer
v/Peter Lund, Aarhus Universitet

Seneste tilmelding 31. august på www.tilmeld.dk/fodringsdagkvaeg2018
Pris: 1.495 kr. + moms.

/LONE SYLVEST SØGAARD, SEGES

